

Afwegingskader een-op-een begeleiding in de jeugdhulp

Van: K. Noordanus

Telefoon: 06-57878943

E-mail: k.noordanus@rotterdam.nl

Achtergrond

Met de transformatie van de gesloten jeugdhulp is in Rijnmond een toename te zien van een-op-een begeleiding in de open residentiele jeugdhulp¹. In Rotterdam is in de zomer van 2023 gestart met een casuïstiektafel om grip te krijgen op de achtergrond van hoge arrangementen. In Rotterdam liggen wekelijks arrangementen op tafel met een hoge inzet op begeleiding (R1) in de vrije intensiteitstrede. In de rest van de regio wordt dit signaal herkend.

De casuïstiektafel van Rotterdam constateert dat veel begeleiding wordt ingezet bij jeugdigen met een intensieve zorgbehoefte met vier hoofdgroepen:

1. Standaard intensieve hulpvormen van de systeemaanbieders, bijvoorbeeld de HIC (Yulius) of MyPlace (iHUB);
2. In crisis geplaatste jongeren bij een onderaannemer, vaak buiten de regio;
3. Plaatsing bij een onderaannemer als Pluryn vanwege ontbrekende capaciteit bij systeemaanbieders;
4. Bijzondere casuïstiek zoals overbrugging voor de Wlz (maatregel 28b), beveiliging van een jeugdige en een-op-een begeleiding om behandeling elders te kunnen volgen.

Deze hoofdgroepen hebben elk een eigen aanpak nodig. Voor de eerste groep (standaard intensieve hulpvormen) worden met de systeemaanbieders afspraken gemaakt voor een standaard arrangement aangezien dit over het algemeen geprotocolleerde zorg betreft met een vaste prijs.

Voor de tweede (crisisplaatsingen bij onderaannemers) en de derde groep (onderaannemers vanwege ontbrekende capaciteit) is in maatregel 21, 22, 23, 24 met de aanbieders afgesproken om alternatieven voor gesloten jeugdhulp op te richten. Voor de vierde hoofdgroep is maatregel 28 ingezet voor de Wlz. De overige casuïstiek zal op termijn worden overgedragen van de casuïstiektafel aan het RER.

Zorginhoudelijk is de inzet van een-op-een begeleiding ongewenst. De aanzienlijke financiële consequenties van deze inzet maakt vervolgens dat gemeenten de inzet van een-op-een begeleiding willen begrenzen op de hoofdgroepen 2, 3 en 4 middels een afwegingskader. Dit kader is tot stand gekomen in samenwerking met hoogleraar Peer van der Helm.

¹ [Pas op met een-op-eenbegeleiding in jeugdzorg – Sociale Vraagstukken](#)

Wetenschappelijke visie

Bij een intensieve een-op-een begeleiding zijn jeugdigen vrijwel totaal afhankelijk van zorgmedewerkers met gebrek aan privacy en weinig ruimte voor eigen initiatief. Een-op-een begeleiding verhoudt zich daarom slecht tot het VN-verdrag voor de rechten van een kind.

Over deze een-op-een begeleiding zijn zorg-ethische, pedagogische en juridische zorgen naast de soms weinig overzichtelijke uitvoering in de praktijk. Totale afhankelijkheid is een vorm van onderdrukking. Een jeugdige raakt steeds minder in staat om zijn gedrag zelf te reguleren. Het bijna automatische gevolg hiervan is dat de begeleiding steeds opnieuw moet worden verlengd en geen therapeutisch doel meer dient, maar alleen nog een utilitair doel -preventie- kent.

Doelgroep

In dit afwegingskader richten wij ons op jeugdigen voor wie de hulpvraag zodanig veranderd is, dat de inzet van een-op-een begeleiding tijdelijk noodzakelijk wordt geacht door casusregisseur en/of jeugdhulpaanbieder. De hulpvraag is gericht op een kortdurende inzet van maximaal een maand en dient louter een zorginhoudelijk doel. De inzet is niet ter vervanging van bijvoorbeeld het ontbreken van dagbesteding of begeleiding tijdens vervoer naar elders.

Zodra er sprake is van een langdurige aanvraag van een-op-een begeleiding zijn gemeenten van mening dat het aanbod niet passend is voor de hulpvraag en is het nodig om alternatieven te onderzoeken, die bijvoorbeeld prikkelarmer of traumasensitiever zijn of kleinschaliger, zowel op gebied van zorg als onderwijs. De verklarende analyse is hiervoor de basis en wordt besproken aan de expertisetafel van het RER.

Tijdelijke inzet

Om te voorkomen dat de zelfregulatie van jeugdigen wordt geschaad zal een-op-een begeleiding alleen bij hoge uitzondering worden ingezet. Als deze behandelvorm toch wordt toegepast, wordt de duur ervan bij voorbaat beperkt waarbij deze inzet wordt gericht op het versterken van de motivatie tot herstel. Ook bij ernstige veiligheidsrisico's bij kinderen met gedragsproblemen is de inzet ondersteunend aan het behandeldoel, maar altijd van tijdelijke aard. Het tijdelijk karakter biedt duidelijkheid aan alle partijen, maar vooral aan de jeugdige zelf.

De gemeenten stellen dat een-op-een begeleiding per definitie geen passende zorg is. De GRJR steunt deze stelling. Om schade te voorkomen aan de zelfregulatievermogens van een jeugdige wordt deze maatregel daarom slechts tijdelijk ingezet. Dit betekent dat inzet die langer duurt dan een maand (waarbij een onderbreking van de inzet niet wordt meegeteld in de termijn) als schadelijk wordt gezien. Het is van belang dat de ingezette medewerkers zich bewust zijn van de doelstelling ter bevordering van de zelfregulatie.

Wetenschappelijke monitoring

Het afwegingskader zal wetenschappelijk worden onderzocht door de Hogeschool Leiden, onder leiding van Peer van der Helm. Dit onderzoek is praktijkgericht en analyseert circa tien oude en tien nieuwe casussen door participierend kwalitatief onderzoek in samenwerking met de GI gedurende een periode van 6 maanden.

Een begeleidingscommissie bestaande uit een onafhankelijke expert, de kinderombudsman van Rotterdam (Stans Goudsmid) en een ervaringsdeskundige, actief in de regio (Noa van Hagen) en een ouder (Peter Willems) en twee vertegenwoordigers van de zorg uit de regio (waaronder Chris Kuiper) zullen samen met de gemeente en het onderzoeksteam de voortgang en uitkomsten bespreken in een tussenevaluatie. In het eindadvies volgen aanbevelingen op welke wijze het afwegingskader een-op-een begeleiding bijdraagt aan de verantwoorde inzet van jeugdhulp bij deze complexe casuïstiek.

Na deze periode nemen gemeenten samen met de GRJR een besluit over het vervolgproces. Een aanvraag bij het BREN loopt voor subsidiering van dit onderzoek.

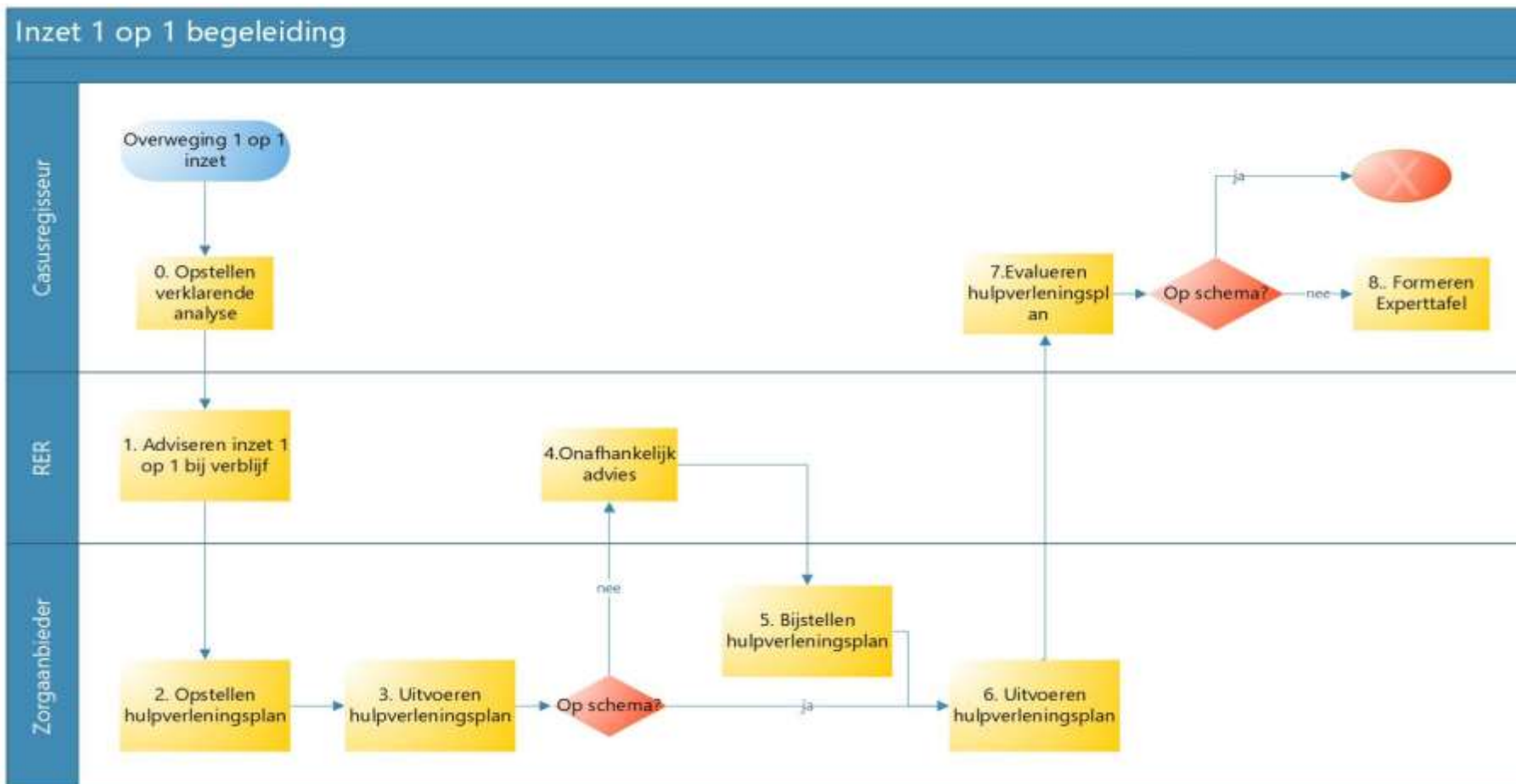
Afschaffen vrije intensiteit

Met de invoering van dit afwegingskader overwegen gemeenten de inzet van de vrije intensiteit voor resultaatgebied 1 (sociaal persoonlijk functioneren) die uitkomt boven de treden uit het arrangementenmodel af te schaffen. Het blijft mogelijk om de vrije intensiteit tussen de treden in te zetten. Het afschaffen van de vrije intensiteit hangt nauw samen met het opwerken van alternatieven voor complexe hulpvragen (maatregel 22/23)

Om de inzet van 1-op-1 begeleiding volgens het afwegingskader mogelijk te maken wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn, dit wordt verder opgepakt binnen maatregel 12b afschaffen vrije intensiteit.

Proces

Het proces dat gevolgd dient te worden bij de inzet van 1 op 1 begeleiding staat hieronder schematisch weergegeven en is uitgewerkt in een activiteitenschema.

#	Activiteit (werkwoord + zelfstandig naamwoord)	Functionaris	Toelichting	Systemen	Referentie naar hulpmiddelen/ hulpmateriaal (werkinstructies of formulieren)
0	Opstellen Verklarende analyse	Casusregisseur	<p>Elke aanvraag voor een bed wordt besproken met het RER waarbij wordt ingezet op minder uithuisplaatsingen. Bij het RER wordt besproken of een-op-een begeleiding wordt ingezet bij verblijf.</p> <p>Er ligt altijd een verklarende analyse (zie bijlage 1) ten grondslag aan een aanvraag bij het RER voor een-op-een begeleiding. Deze wordt opgesteld door de casusregisseur* in samenwerking met gedragswetenschappers en vertaald naar een leveringsopdracht aan de zorgaanbieder. In uitzonderingsgevallen wordt de verklarende analyse opgesteld na aanvang van de aanvraag, altijd in de eerste week van de plaatsing.</p> <p><i>*de casusregisseur is degene met regie over de casus en kunnen afhankelijk van de verwijfsroute verschillende functionarissen zijn. In geval van verwijzing uit het wijkteam is dat de wijkteammedewerker; vanuit de Gecertificeerde instellingen is dat de Jeugdbeschermer van vanuit de medische route is dat een medewerker van de zorgaanbieder.</i></p>		Format verklarende analyse NJI
1.	Adviseren inzet 1 op 1 begeleiding bij verblijf	RER	Elke aanvraag voor een bed wordt besproken met het RER waarbij wordt ingezet op minder uithuisplaatsingen. Bij het RER wordt besproken of een-op-een begeleiding wordt ingezet bij verblijf.		Aanpassing ondersteuningsplan bij verwijzing vanuit het wijkteam
2.	Opstellen hulpverlening splan	Behandelaar ZA	In het hulpverleningsplan wordt de inzet van een-op-een begeleiding beschreven met onder andere een beschrijving van duur, aantal uren per dag, en in geval van een gesloten		Hulpverleningsplan vanuit zorgaanbieder

#	Activiteit (werkwoord + zelfstandig naamwoord)	Functionaris	Toelichting	Systemen	Referentie naar hulpmiddelen/ hulpmateriaal (werkinstructies of formulieren)
			machtiging de invasiviteit inclusief vrijheidsbeperkende maatregelen (denk aan bewegingsvrijheid, kamer op slot, controle voorwerpen en gordijnen, afsluiten sanitair en/of electra, gebruik scheurkleding, cameracontrole, kamercontrole en dergelijke) en een escalatieprotocol. Ook het afbouwplan voor de 1 op 1 inzet wordt hierin opgenomen.		
3.	Uitvoeren hulpverlening splan	Behandelaren ZA	De behandeling en 1 op 1 begeleiding wordt ingezet.		
4.	Onafhankelijk advies	RER	Wanneer na twee weken nog niet met de afbouw is begonnen of geen voortgang wordt bereikt, wordt een externe deskundige van het RER toegevoegd die in gesprek met de jongere en overige betrokkenen adviseert over een nieuw afbouwplan.		
5.	Bijstellen hulpverlening splan	Behandelregisseur	Het hulpverleningsplan wordt aangepast naar aanleiding van het advies van het RER.		
6.	Uitvoeren hulpverlening splan		Wanneer na één week nog steeds niet aan afbouw kan worden begonnen wordt een gesprek door de zorgaanbieder georganiseerd met de jeugdige en zijn of haar JIM/netwerk en er wordt een interne evaluatie georganiseerd met het betrokken team, de hoofdbehandelaar, een teamleider van een ander team en ervaringsdeskundige. Dit wordt teruggekoppeld aan de casusregisseur.		

#	Activiteit (werkwoord + zelfstandig naamwoord)	Functionaris	Toelichting	Systemen	Referentie naar hulpmiddelen/ hulpmateriaal (werkinstructies of formulieren)
7.	Evalueren hulpverlening splan		Na drie weken wordt de evaluatie opgehaald door de casusregisseur. Op basis van deze informatie worden in samenspraak met de casusregisseur aanbevelingen voor afbouw geformuleerd die verwerkt worden in het afbouwplan.		
8	Formeren experttafel	Casusregisseur	Als de afbouw niet volgens plan verloopt wordt er een experttafel georganiseerd voor de vervolginzet.		
9.	Einde	Casusregisseur	Na 28 dagen wordt de 1 op 1 begeleiding beëindigd tenzij het advies vanuit de experttafel anders luidt.		